

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
(ОЧНОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теорія та практика медіації

для підготовки фахівців на другому (магістерському) рівні вищої освіти
за спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність»

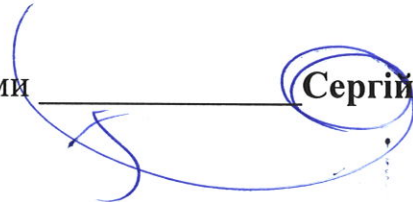
РОЗРОБНИК:

професор кафедри,
доктор юридичних наук, професор

 Світлана НІЩИМНА

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри
«18» вересня 2026 року,
протокол № 11

Узгоджено з гарантом освітньої програми

 Сергій ІВАШКО

Обсяг: 3 кредити ECTS.

Чернігів – 2026

Анотація курсу

Сучасна трансформація правоохоронної системи орієнтована на концепцію людиноцентризму, превентивну діяльність та розширення інструментів відновного правосуддя. Це, в свою чергу, детермінує зміну в запиті до закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання та вимагається сформувати висококваліфікованих спеціалістів, які могли би найкращим чином виконувати свої обов'язки правоохоронців. Такі фахівці повинні демонструвати правову компетентність та бути захисниками рівності, справедливості, людської гідності, демонструючи тим самим високі людські якості. Відтак, у системі навчання майбутніх правоохоронців магістерського рівня ключовими soft-skills стають: здатність ефективно управляти конфліктами, знижувати рівень суспільної напруги та сприяти зниженню рівня соціальних конфліктів. Оволодіння навичками медіатора дозволяє майбутнім керівникам і фахівцям правоохоронних органів організовувати фасилітований діалог, мінімізувати ресурси на формальні процесуальні дії, знижувати ризики рецидивів і підвищувати довіру громадськості до правоохоронних інституцій.

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти комплексу теоретичних знань і практичних компетентностей щодо сутності, принципів, технологій та етичних стандартів медіації, а також розвиток практичних навичок альтернативного врегулювання конфліктів і спорів у правоохоронній та управлінській діяльності.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального процесуального права в професійній діяльності.

СК3. Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи для їх усунення.

СК10. Здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань.

Результати навчання

РН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

РН4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

РН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

РН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

СТРУКТУРА (ЗМІСТ) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання

№ тем и	Назви розділів і тем	Кількість годин								
		всього денна/заочна	у тому числі							
			лекції		практичні заняття		семінарські заняття		самостійна робота	
			денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
	1	2	3		4		5		6	
Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕДІАЦІЇ										
1	Теорія конфлікту. Медіація як спосіб попередження та врегулювання конфліктів (спорів)	18/20	2	2	2	2	2	-	12	16
2	Правовий статус медіатора та нормативне регулювання медіації	12/10	2	-	2	-	-	-	8	10
	Всього за розділ 1	30/30	4	2	4	2	2	0	20	26
Розділ 2. МЕДІАЦІЯ ЯК ТЕХНІКА ТА ТЕХНОЛОГІЯ										
3	Процедура медіації	14/18	2	1	-	-	2	2	10	15
4	Учасники медіації та суб'єкти, які забезпечують проведення медіації	16/12	2	1	2	-	2	-	10	11
	Всього за розділ 2	30/30	4	2	2	0	4	2	20	26
Розділ 3. МЕДІАЦІЯ У РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН										
5	Медіація у діяльності правоохоронних органів	10/10	2	-	2	-	2	-	4	10
6	Відновне правосуддя та медіація	20/20	2	-	2	2	2	-	14	18
	Всього за розділ 3	30/30	4	0	4	2	4	0	18	28
Усього годин		90/90	12	4	10	4	10	2	58	80

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРІВ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки).

Тема 1. Теорія конфлікту. Медіація як спосіб попередження та врегулювання конфліктів (спорів) (2 год.)

Навчальні питання

1. Поняття та природа медіації. Медіація і переговори: спільні та відмінні риси.
2. Переваги та недоліки медіації.
3. Принципи медіації.
4. Сфери застосування медіації.

5. Види медіації.
6. Моделі медіації.

Тема 3. Процедура медіації (2 год.)

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика структури медіаційної процедури.
2. Предмедіація та її завдання.
3. Підготовча стадія медіації. Техніка роботи медіатора на стадії відкриття медіації.
4. Друга стадія медіації: завдання та перебіг. Техніка роботи медіатора на стадії збору інформації та визначення тем для обговорення.
5. Третя стадія медіації: робота з інтересами та потребами сторін. Техніка роботи медіатора з інтересами та потребами сторін медіації.
6. Четверта стадія медіації: пошук варіантів рішення.
7. П'ята стадія медіації: особливості оцінювання варіантів рішень. Техніка роботи медіатора на стадії пошуку та оцінки варіантів рішення.
8. Шоста стадія медіації: оформлення домовленостей. Угода за результатами медіації та інші способи оформлення домовленостей.
9. Постмедіація.
10. Комедіація та її правила.

Тема 4. Учасники медіації та суб'єкти, які забезпечують проведення медіації (2 год.)

Навчальні питання:

1. Правовий статус медіатора в Україні. Роль і функції медіатора у медіації.
2. Професійні компетентності медіатора. Вимоги до набуття статусу медіатора в Україні.
3. Критерії медіабельності конфлікту/спору.
4. Комунікативні техніки медіатора.
5. Поняття та види комунікації в медіації.
6. Поняття та прийоми активного слухання.
7. Техніка постановки запитань у медіації.
8. Сторони медіації: статус сторін, права та обов'язки.
9. Участь неповнолітніх у медіації.
10. Особливості участі юридичних осіб у медіації.
11. Особливості залучення інших осіб до медіації. Інші особи в медіації (експерти, представники, перекладачі): права та обов'язки.
12. Функції учасників медіації на різних етапах процедури медіації.

Тема 5. Медіація у діяльності правоохоронних органів (2 год.)

Навчальні питання:

1. Сутність, світовий досвід інституціоналізації поліцейської медіації та межі її застосування в системі превентивної діяльності правоохоронних органів.
2. Вирішення внутрішніх конфліктів між співробітниками правоохоронних органів.
3. Попередження булінгу та мобінгу у підрозділах правоохоронних органів шляхом застосування медіації.
4. Медіативні технології у взаємодії правоохоронців із громадянами.
5. Межі допустимості медіації та деескалації на лінії фронт-офісу поліції.

Тема 6. Відновне правосуддя та медіація (2 год.)

Навчальні питання:

1. Сутність та еволюція концепції відновного правосуддя.
2. Міжнародні стандарти та рекомендації ООН і Ради Європи у сфері відновного правосуддя.

3. Поняття, принципи та моделі медіації у кримінальному та правоохоронному контексті.
4. Нормативно-правове регулювання відновного правосуддя в Україні та ЄС.
5. Співвідношення офіційного правосуддя та відновного правосуддя.
6. Програми примирення та їх місце на стадіях кримінального провадження.
7. Особливості застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх правопорушників:
8. Роль медіаторів у профілактиці рецидивної злочинності.
9. Надання допомоги з забезпечення доступу до медіації системою БПД.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів необхідних для успішного виконання практичних завдань. Отже, ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки.

Тема 1. Теорія конфлікту. Медіація як спосіб попередження та врегулювання конфліктів (спорів) (2 год.).

Форма проведення – робота в малих групах з використанням методу кейсів.

Підготовчий етап. Викладач готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали.

Здобувачі реактуалізують такі теоретичні питання:

1. Суперечки та конфлікт.
2. Конфлікт та сварка.
3. Конфлікт та боротьба.
4. Конфлікт та суперництво.
5. Конфлікт та протиріччя.
6. Конфлікт та зіткнення.
7. Структура об'єктивних та суб'єктивних причин конфлікту.
8. Класифікація причин конфліктів М. Дойча.
9. Класифікація причин конфліктів В. Лінкольна.
10. Структурні компоненти конфліктів.
11. Обставини, що сприяють виникненню конфліктів.
12. Типи конфліктів.
13. Етапи виникнення та розвитку конфлікту.
14. Теорії механізмів виникнення конфліктів (пастки сприйняття).
15. Формула конфлікту: «конфліктоген + більший конфліктоген = конфлікт».
16. Формула конфлікту: «конфліктна ситуація + інцидент = конфлікт».
17. Формула конфлікту: «конфліктна ситуація + конфліктна ситуація = конфлікт».
18. Методи та техніки діагностики конфлікту. Мапування як метод діагностики конфлікту.

Введення в ситуацію. Опис ситуації. Залучення учасників до живого обговорення реальної ситуації.

Глосарій (з'ясування сутності ключових понять кейса).

Основний (аналітичний) етап.

Усвідомлення і формулювання проблеми на основі інтерпретації ситуації.

Виявлення причин виникнення даної проблеми.

Вироблення різних способів дії в даній ситуації (варіантів вирішення проблеми).

Вибір кращого рішення з опорою на аналіз позитивних і негативних наслідків кожного

Тема 2. Правовий статус медіатора та нормативне регулювання медіації (2 год.).

Форма проведення – робота в малих групах з використанням методу кейсів.

Підготовчий етап. Викладач готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали.

Здобувачі реактуалізують такі теоретичні питання:

1. Міжнародні стандарти медіації.

2. Правове регулювання медіації в зарубіжних країнах.
3. Правове регулювання медіації в Україні.
4. Механізми правового регулювання медіації.
5. Етичні правила (стандарти) діяльності медіатора.
6. Договір про проведення медіації.
7. Медіаційна угода/медіаційне застереження.
8. Угода за результатами медіації.

Ознайомлюючий етап.

Введення в ситуацію. Опис ситуації. Залучення учасників до живого обговорення реальної ситуації.

Глосарій (з'ясування сутності ключових понять кейса).

Основний (аналітичний) етап.

Усвідомлення і формулювання проблеми на основі інтерпретації ситуації.

Виявлення причин виникнення даної проблеми.

Вироблення різних способів дії в даній ситуації (варіантів вирішення проблеми).

Вибір кращого рішення з опорою на аналіз позитивних і негативних наслідків кожного.

Тема 4: Учасники медіації та суб'єкти, які забезпечують проведення медіації (2 год.).

Форма проведення – симуляції та робота в малих групах.

Підготовчий етап. Викладач готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали.

Здобувачі реактуалізують такі теоретичні питання:

1. Медіатор як професія.
2. Правовий статус медіатора в Україні.
3. Професійні компетентності медіатора.
4. Вимоги до набуття статусу медіатора в Україні.
5. Методи та техніки діагностики конфлікту.
6. Мапування як метод діагностики конфлікту.
7. Критерії медіабельності конфлікту/спору.
8. Комунікативні техніки медіатора.
9. Поняття та види комунікації в медіації.
10. Поняття та прийоми активного слухання.
11. Техніка постановки запитань у медіації.
12. Сторони медіації: статус сторін, права та обов'язки.
13. Участь неповнолітніх у медіації.
14. Особливості участі юридичних осіб у медіації.
15. Особливості залучення інших осіб до медіації. Інші особи в медіації (експерти, представники, перекладачі): права та обов'язки.
16. Функції учасників медіації на різних етапах процедури медіації.

Тема 5. Медіація у діяльності правоохоронних органів (2 год.).

Форма проведення – симуляції та робота в малих групах.

Підготовчий етап. Викладач готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали.

Здобувачі реактуалізують такі теоретичні питання:

1. Сутність, світовий досвід інституціоналізації поліцейської медіації та межі її застосування в системі превентивної діяльності правоохоронних органів.
2. Вирішення внутрішніх конфліктів між співробітниками правоохоронних органів.
3. Попередження булінгу та мобінгу у підрозділах правоохоронних органів шляхом застосування медіації.
4. Медіативні технології у взаємодії правоохоронців із громадянами.
5. Межі допустимості медіації та деескалації на лінії фронт-офісу поліції.

Тема 6. Відновне правосуддя та медіація (2 год.).

Форма проведення – симуляції та робота в малих групах.

Підготовчий етап. Викладач готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали.

Здобувачі реактуалізують такі теоретичні питання:

1. Сутність та еволюція концепції відновного правосуддя.
2. Міжнародні стандарти та рекомендації ООН і Ради Європи у сфері відновного правосуддя.
3. Поняття, принципи та моделі медіації у кримінальному та правоохоронному контексті.
4. Нормативно-правове регулювання відновного правосуддя в Україні та ЄС.
5. Співвідношення офіційного правосуддя та відновного правосуддя.
6. Програми примирення та їх місце на стадіях кримінального провадження.
7. Особливості застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх правопорушників.
8. Роль медіаторів у профілактиці рецидивної злочинності.
9. Надання допомоги з забезпечення доступу до медіації системою БПД.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді аналітичної записки обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається самостійно та затверджується викладачем, або за запитом надається викладачем.

Шаблон представлення аналітичної записки:

Фабула: У спальному районі міста сталася резонансна подія: співробітник поліції під час затримання правопорушника (молодого чоловіка, який у нетверезому стані ламав лавки у сквері) застосував фізичну силу та спецзасоби (кайданки), унаслідок чого затриманий отримав забій м'яких тканин та закритий перелом зап'ястка. Відео інциденту зняли перехожі та виклали в соціальні мережі з хештегами про «поліцейське свавілля».

Рідні затриманого вимагають негайного звільнення поліцейського та відкриття кримінального провадження за фактом перевищення службових повноважень (ст. 365 КК України), погрожуючи масовими акціями протесту біля відділку. Керівництво поліції призначило службове розслідування, проте розуміє репутаційні ризики. Офіцер стверджує, що затриманий чинив активний опір і намагався вдарити його склянню пляшкою. За ініціативою управління моніторингу та за згодою сторін вирішено залучити незалежного медіатора для проведення спеціальної процедури відновного діалогу.

Повний аналіз ситуації.

Сторони конфлікту: ...

Предмет конфлікту: ...

Причини конфлікту: ...

Позиції сторін: ...

Інтереси (приховані потреби) сторін: ...

Емоції: ...

BATNA (Best Alternative to a Negotiable Agreement), іншими словами план Б: ...

Можливі ризики медіації: ...

Стратегія медіатора: ...

Варіанти рішення: ...

Критерії успішності медіації: ...

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу.

№	Тема завдання	Форма виконання
1	Медіація як альтернативний спосіб вирішення конфліктів. Проаналізуйте відмінності медіації, переговорів, примирення, арбітражу та судового розгляду. Визначте переваги й обмеження кожного механізму.	Порівняльна таблиця + висновок
2	Принципи медіації. Розкрийте зміст принципів добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності, неупередженості та самовизначення сторін. Наведіть приклади їх можливого порушення.	Есе
3	Правовий статус медіатора. Проаналізуйте вимоги до медіатора, його права, обов'язки та відповідальність відповідно до законодавства України	Есе
4	Конфлікт у діяльності правоохоронця. Знайдіть у відкритих джерелах інформацію про конфліктну ситуацію між працівником правоохоронного органу та громадянином і визначте її сторони, предмет, причини, інтереси, позиції та емоційні компоненти.	Карта конфлікту
5	BATNA у медіації. Спираючись на кейс, оприлюднений в ЗМІ щодо конфлікту між громадянином і представником правоохоронного органу визначте BATNA кожної сторони та поясніть, як її усвідомлення може вплинути на переговорний процес.	Есе
6	Активне слухання та перефразування. Розробіть діалог медіатора зі сторонами конфлікту, продемонструвавши техніки активного слухання, перефразування, резюмування та відображення емоцій.	Моделювання стенограми діалогу
7	Емпатія в роботі медіатора. Проаналізуйте відмінність між емпатією, симпатією та співчуттям. Визначте, які форми реагування є професійно прийнятними для медіатора. Наведіть приклади реагування медіатора на певні ситуації в процесі медіаційної зустрічі	Есе
8	Емоційна ескалація конфлікту. Побудуйте модель розвитку конфлікту з ЗМІ від тригера до ескалації та запропонуйте способи деескалації на кожному етапі.	Схема + коментарі до неї
9	Неупередженість медіатора та професійні упередження. Проаналізуйте, як особисті установки, професійний досвід і стереотипи можуть впливати на діяльність медіатора. Запропонуйте способи самоконтролю.	Есе
10	Трансформаційна медіація. Дослідить концепцію трансформаційної медіації та визначте можливості її застосування у конфліктах за участю працівників правоохоронних органів.	Науково-аналітичний огляд

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ (денна/заочна)

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в таблиці

№ теми	Назви розділів і тем	Всього балів	Форма заняття	
			семінарське заняття (у т.ч. самостійна робота)	практичне заняття (у т.ч. самостійна робота)
1	2	3	4	5
Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕДІАЦІЇ				
1	Теорія конфлікту. Медіація як спосіб попередження та врегулювання конфліктів (спорів)	9/10	4/-	5/10
2	Правовий статус медіатора та нормативне регулювання медіації	5/-	-	5/-
Розділ 2. МЕДІАЦІЯ ЯК ТЕХНІКА ТА ТЕХНОЛОГІЯ				
3	Процедура медіації	4/14	4/14	-/-
4	Учасники медіації та суб'єкти, які забезпечують проведення медіації	8/-	4/-	4/-
Розділ 3. МЕДІАЦІЯ У РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН				
5	Медіація у діяльності правоохоронних органів	8/-	4/-	4/-
6	Відновне правосуддя та медіація	8/10	4/-	4/10
Разом		42/34	20/14	22/20
написання та оформлення тез конференції чи виконання завдання, запропонованого в переліку представленням проміжних (чернових) варіантів та плану тез чи міркувань щодо завдання з переліку до самостійної роботи		9/12		
написання аналітичного звіту з запропонованих варіантів індивідуальної роботи з наданням чернового варіанту міркувань		9/14		
Залік		40		
Всього		100 балів		

Робота на семінарських (практичних) заняттях оцінюється викладачем із розрахунку балів, зазначених у таблиці. Здобувач може виконати індивідуальну роботу, за визначеною формою та тематикою.

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється у вигляді заліку, на якому можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості відповідей.

Якщо під час проходження курсу здобувач набрав 60 балів, він має право не складати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

1. Поняття та ознаки конфлікту
2. Структура конфлікту
3. Причини виникнення конфліктів
4. Поняття та види конфліктогенів
5. Типологія конфліктів
6. Поняття та види правових конфліктів
7. Функції конфлікту
8. Динаміка та ескалація конфлікту
9. Об'єктивна динаміка та суб'єктивне проживання конфлікту
10. Моделі завершення конфлікту
11. Стратегії поведінки в конфлікті
12. Правові та соціальні складники конфлікту
13. Конфлікт крізь призму права
14. Поняття та природа медіації
15. Сфери застосування медіації
16. Принципи медіації
17. Види медіації
18. Моделі медіації
19. Комедіація та її правила
20. Поняття та особливості проведення медіації онлайн
21. Міжнародні стандарти медіації
22. Резолюції ЕКОСОП ООН щодо відновного правосуддя та медіації як його основної форми
23. Сінгапурська конвенція про міжнародні угоди щодо врегулювання спорів за результатами медіації
24. Акти Європейського Союзу та Європейської комісії з ефективності правосуддя щодо медіації
25. Правове регулювання медіації в Україні
26. Державні стандарти соціальних послуг посередництва та медіації
27. Етичні засади медіації
28. Кодекси професійної етики медіатора
29. Медіатор як професія
30. Правовий статус медіатора в Україні
31. Професійні компетентності медіатора.
32. Вимоги до набуття статусу медіатора в Україні
33. Методи та техніки діагностики конфлікту
34. Мапування як метод діагностики конфлікту
35. Критерії медіабельності конфлікту/спору

36. Комунікативні техніки медіатора
37. Поняття та види комунікації в медіації
38. Поняття та прийоми активного слухання
39. Техніка постановки запитань у медіації
40. Сторони медіації: статус сторін, права та обов'язки
41. Участь неповнолітніх у медіації
42. Особливості участі юридичних осіб у медіації
43. Особливості залучення інших осіб до медіації. Інші особи в медіації (експерти, представники, перекладачі): права та обов'язки
44. Функції учасників медіації на різних етапах процедури медіації
45. Надання допомоги з забезпечення доступу до медіації системою БПД
46. Загальна характеристика структури медіаційної процедури
47. Підготовка до медіації
48. Премедіація
49. Договір про проведення медіації
50. Стадії медіації
51. Техніка роботи медіатора на стадії відкриття медіації
52. Техніка роботи медіатора на стадії збору інформації та визначення тем для обговорення
53. Техніка роботи медіатора з інтересами та потребами сторін медіації
54. Техніка роботи медіатора на стадії пошуку та оцінки варіантів рішення.
55. Угода за результатами медіації та інші способи оформлення домовленостей
56. Постмедіація
57. Особливості проведення медіації онлайн
58. Право на медіацію та на доступ до медіації
59. Юридичний супровід медіації
60. Медіація як базова соціальна послуга
61. Сутність, світовий досвід інституціоналізації поліцейської медіації та межі її застосування в системі превентивної діяльності правоохоронних органів
62. Вирішення внутрішніх конфліктів між співробітниками правоохоронних органів
63. Попередження булінгу та мобінгу у підрозділах правоохоронних органів шляхом застосування медіації
64. Медіативні технології у взаємодії правоохоронців із громадянами
65. Межі допустимості медіації та деескалації на лінії фронт-офісу поліції
66. Сутність та еволюція концепції відновного правосуддя
67. Міжнародні стандарти та рекомендації ООН і Ради Європи у сфері відновного правосуддя
68. Поняття, принципи та моделі медіації у кримінальному та правоохоронному контексті.
69. Нормативно-правове регулювання відновного правосуддя в Україні та ЄС
70. Співвідношення офіційного правосуддя та відновного правосуддя
71. Програми примирення та їх місце на стадіях кримінального провадження
72. Особливості застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх правопорушників
73. Роль медіаторів у профілактиці рецидивної злочинності
74. Надання допомоги з забезпечення доступу до медіації системою БПД

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року №4742ІХ (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>) та Кодексу академічної доброчесності Пенітенціарної академії України від 30 березня 2026 року №132/ОД (<https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/>). Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх здобувачів курсу очікується

дотримання академічної доброчесності. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються дисциплінарні заходи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Григоренко Л.С. Медіація в Україні: мистецтво мирного вирішення спорів: практичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2026. 74 с.
2. Деркач В.В., Назаров О.А. Збірник прикладних кейсів. Медіаційні (не судові) способи врегулювання спорів між людьми. Київ: Видавець Назаров О.А., 2026. 62 с.
3. Докаш В.І. Конфліктологія та медіація: навчальний посібник. Вид. 2-е., допрацьоване і перероблене. Чернівці, Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2026. 249 с.
4. Документи медіатора: збірник зразків документів / Уклад. О. Коротюк Видавництво ОВК, 2024. 198 с.
5. Закон України «Про медіацію». Науково-практичний коментар / О. Кармаза та ін. Київ : Вид-во Університет «Україна», 2025, 350 с.
6. Мазаракі Н., Притика Ю., Романадзе Л. Теорія і практика медіації: підручник. Київ : Алерта, 2023. 412 с.
7. Медіація в роботі юриста. Курс лекцій / За заг.ред. О.О. Кармаза, Т.В. Федоренко. Київ : Вид-во Університет «Україна», 2026, 240 с.
8. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / за ред. Л. Романадзе, Н. Крестовської, Н. Мазаразакі. Одеса : Екологія, 2024. 543 с.
9. Переговори і медіація у кримінальному провадженні : навч. посібник / [І. Гловюк, А. Лапкін, М. Мазур, В. Нор, О. Торбас, А. Туманянц, Т. Цувіна]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Василя Нора, канд. юрид. наук, доц. Марти Мазур. Електрон. вид. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 328 с.
10. Посібник медіатора: професійний довідник / О. Карпова, В. Поліщук, О. Сєдашова, Д.Левченко, К. Карашук / Бізнес Школа КРОК; Київ : Бізнес Школа КРОК, 2025. 145с.

Додаткова

1. Barnier M. For a European civil protection force: europe aid. 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:169E:0140:0144:EN:PDF>.
2. Decision № 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism. Official Journal of the European Union. 2013. № L 347. 20 December. P. 924-947.
3. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0052>
4. European Code of Conduct for Mediation Providers. Ad adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ, Strasbourg, 3-4 December 2018. URL : <https://rm.coe.int/cepej-2018-24-en-mediation-development-toolkit-european-code-of-conduc/1680901dc6>
5. European commission for the efficiency of justice (CEPEJ) Guide on the participation of children in family mediation (child inclusive mediation) in council of europe member states This document has been adopted by the CEPEJ at its 45th Plenary meeting (4-5 December 2025) <https://rm.coe.int/cepej-2025-17-guide-cim-en-pour-publication/488029d234>
6. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). Guidelines for a better implementation of the existing recommendation concerning mediation in penal matters. Strasbourg, 7 December 2007. <https://rm.coe.int/1680747759>
7. Skabelund S. The psychology of conflict: mediating in a diverse world, 2017, 9 Arb. L. Rev. 2017, 231 p.
8. Umbreit M.S., & Armour M.P. *Restorative Justice Dialogue: An Essential Guide for Research and Practice*. New York: Springer Publishing Company, 2020. 376 p.
9. Viktor Shcherbak, Nataliia Donii, Svitlana Nishchymna, Liubov Plotka, Galina Tregubenko. Integrating Mediation into Public Administration: Lessons from European Practices. Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias. 2025. № 4:1504.

- <https://conferencias.ageditor.ar/index.php/sctconf/article/view/1504/1904> Інтеграція медіації в державне управління URL: <https://doi.org/10.56294/sctconf20251504>
10. Адвокат та медіація / Г. Гаро, А. Зернова, Г. Єременко, Р. Коваль та ін. Харків: ФАКТОР-МЕДІА, 2022. 112 с.
  11. Безхлібна Н., Потьомкіна Ю. Медіатор: роль, статус і відповідальність. *Юрист & Закон*, 2019, 1 липня. URL : [https:// www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/mediators_in_ukraine_their_role_status_and_responsibility/](https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/mediators_in_ukraine_their_role_status_and_responsibility/)
  12. Берн Е. Ігри, у які грають люди. Київ: КСД. 2021. 256 с.
  13. Бондар С.О. Медіація як елемент превентивної поліцейської діяльності: зарубіжний досвід та перспективи впровадження в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 214–218. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/48>.
  14. Водоп'ян Т.В. До питання історії розвитку медіації в Україні. *Приватне право і підприємництво*. 2020. № 20. С. 45–48. URL : <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2020/20/9.pdf>
  15. Гринюк В. О. Медіація у кримінальному провадженні України як форма реалізації відновного правосуддя. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2024. № 1(29). С. 10–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2223-9995.2024.25.10>.
  16. Державний стандарт соціальної послуги медіації: Затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України від 03.06.2024 № 269-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1160-24#Text>
  17. Добровольська Г. Д. Правовий статус медіатора. *Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові та соціально-економічні виміри : мат-ли Всеукр. студ. наук.практ. конф. (м. Одеса, 3 черв. 2020 р.)*. Одеса : ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського», ЦСПД «Politicus», 2020. С. 13-16. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15037/3/Dobrovolska%20G.2020.pdf>
  18. Доній Н. Є., Ніщима С. О. Розвиток інституту медіації: трансатлантичний зріз. р. 163-188. *Human rights and public governance : Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2025. 772 p
  19. Європейський кодекс етики медіаторів. URL : https://decisionlab.com.ua/DLfiles/European_Code_of_Conduct_for_Mediators_UA.pdf
  20. Європейський кодекс поведінки для надавачів послуг з медіації (European Code of Conduct for Mediation Providers) від 03-04.12.2018 р., прийнятий Європейською Комісією з ефективності правосуддя (European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)). URL: <https://rm.coe.int/cepej2018-24-en-mediation-development-toolkit-european-code-ofconduc/1680901dc6>
  21. Європейський кодекс поведінки медіаторів (European Code of Conduct for Mediators) від 02.06.2004 р., прийнятий Європейською Комісією з ефективності правосуддя (European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)). URL : [https:// civilmediation.org/wp-content/uploads/2020/05/European-Codeof-Conduct-for-Mediators.pdf](https://civilmediation.org/wp-content/uploads/2020/05/European-Codeof-Conduct-for-Mediators.pdf)
  22. Землянська В.В. Відновне правосуддя та медіація в кримінальному процесі : навчально-методичний посібник. Київ : Ваїте, 2020. 188 с.
  23. Кантор Н. Ю. Європейські стандарти правового статусу медіатора. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту*, 2020, Вип. 60. С. 109-112. Сер. Право. URL : <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/02/25.pdf>
  24. Керівні принципи для покращення виконання наявних рекомендацій щодо медіації у сімейних та цивільних справах м. Страсбург, 7 грудня 2007 рік. Неофіційний переклад CEPEJ(2007)14 Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ). URL: <https://rm.coe.int/guidelines-for-a-better-implementation-of-the-existing-recommendation-/16809ede8f>
  25. Кисельова Т. Інтеграція медіації в судову систему України: Програмний документ, Рада Європи, Національна асоціація медіаторів України, Українська академія медіації. Київ, 2017. 30 с. URL: <https://md.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/KyselovaT.-Mediation-Integartion-UKR.pdf> .

26. Ковальова О. В. Застосування відновних практик та медіації під час реалізації концепції community policing. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. Вип. 3 (98). С. 112–122.
27. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
28. Конвенція про контакт з дітьми (ETS N 192). Документ 994_659, Ратифікація від 20.09.2006, підстава - [166-V](#). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_659#Text
29. Конвенція про права дитини / Редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року. Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 789-XII від 27.02.91. *Офіційний переклад Конвенції надісланий листом МЗС* № 72/14-612-138441 від 16.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
30. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
31. Криса О.Ю. Медіація в діяльності підрозділів превенції Національної поліції. *Медіація як спосіб вирішення приватно- та публічно-правових спорів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 листоп. 2021 р.)*. Дніпро : ДДУВС, 2022. - С. 171-173
32. Куделя М.О. Медіація як інструмент врегулювання конфліктів у діяльності поліції діалогу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. Т. 34 (73), № 2. С. 98–103.
33. Мазаракі Н.А. Медіація в Україні: проблеми теорії та правозастосовної практики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія: Юридичні науки*. 2021. № 3. С. 45–54.
34. Мазур О.В. Взаємодія правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування у сфері врегулювання публічних конфліктів шляхом медіації. *Аспекти публічного управління*. 2023. Т. 11, № 4. С. 104-111. DOI: <https://doi.org/10.15421/152359>.
35. Медіація у виконавчому провадженні: міжнародний досвід та перспективи для України – Проєкт ЄС «Право-Justice» провів Стратегічну сесію для АПБУ. 05.10.2022. URL : <https://www.pravojustice.eu/ua/post/mediaciya-u-vikonavchomuprovadzhenni-mizhnarodnij-dosvid-ta-perspektivi-dlya-ukrayini>
36. Москаленко В. Конфлікти без втрат. Як перейти від протистояння до співпраці. Київ: Центр навчальної літератури. 2025. 280 с.
37. Ніщима С. О., Шестак Л. В. Недоліки й переваги застосування медіації під час розгляду справ про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*: 2025. № 2 (25): 75-86. <https://sjlaw.pau.edu.ua/ua/2025-%e2%84%962-25-2/>
38. Партико Н.В. Психологія конфлікту. Львів: Львівська політехніка, 2019, 132 с. 41.
39. Переговори і медіація у кримінальному провадженні : навч. посібник / [І.В. Гловюк, А.В. Лапкін, М.Р. Мазур, В.Т. Нор, О.О. Торбас, А.Р. Туманянц, Т.А. Цувіна]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. В. Нора, канд. юрид. наук, доц. М. Мазур. Електрон. вид. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 328 с.
40. Поліцейська медіація як інструмент захисту прав та інтересів громадян: *мат-ли III Міжнародної науково-практичної конференції, 20 вересня 2022*. Одеса, 2023. 120 с.
41. Поліщук М.Я. Моделі медіації: порівняльно-правовий аналіз досвіду зарубіжних країн. *Судова та слідча практика в Україні*. 2016. Вип. 2. С. 52-56.
42. Пономаренко Г.О., Савіщенко В.М. Альтернативні способи вирішення спорів (конфліктів) та медіація в діяльності поліції : навчальний посібник. Харків : Право, 2022. 230 с.
43. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуг з медіації медіаторами, включеними до Реєстру медіаторів, які залучаються центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги» від 03.06.2020 р. № 445. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/445-2020-%D0%BF#Text>

44. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо деяких питань забезпечення надання послуг з медіації системою безоплатної правової допомоги» від 02.09.2022 р. № 990. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990-2022-%D0%BF#Text>
45. Примирні процедури в цивільному процесі: теорія і практика (нотаріат, суд, адвокатура, виконавче провадження). Науково-практичний посібник / За заг. ред. д.ю.н., професорки, заслуженої юристки України С. Я. Фурси. Київ : Алерта, 2022. 428 с.
46. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва, Державного стандарту соціальної послуги медіації та внесення зміни до Класифікатора соціальних послуг. 03.06.2024 № 269-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1160-24#Text>
47. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2022. № 7. Ст. 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text>
48. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2019. № 18. Ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
49. Рекомендація № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 616 засіданні заступників міністрів 21 січня 1998 року. https://c20ffca5-687a-4531-ab61-597795ce8094.filesusr.com/ugd/e520db_05febc7511fe422292584a1e2a68b626.pdf
50. Рекомендація Рес (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 808 засіданні заступників міністрів 18 вересня 2002 року https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2002_10_2002_09_18_1.pdf
51. Савіщенко В. М. Формування культури медіації у професійній підготовці працівників правоохоронних органів. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С. 17-23.
52. Скібіцька Л.І. Конфліктологія: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2024. 384 с.
53. Тихомирова Є.Б. Постоловський С.Р. Конфліктологія. Київ: Університетська книга, 2025. 240 с.
54. Управління конфліктами: навчальний посібник / Жаворонкова Г.В., Скібіцький О.М., Сівашенко Т.В., Туз О.І. Київ: Кондор, 2024. 172 с.
55. Цуркан-Сайфуліна Ю.В. Психологічні особливості реалізації медіаційних процедур у діяльності органів сектору безпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія: Право*, 2023. Вип. 76, ч. 2. С. 165-170.
56. Шевчук О.М., Кудінов Д. В. Нормативно-правове регулювання медіації в Україні після прийняття Закону «Про медіацію»: виклики для досудового розслідування. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 1 (78). С. 77-84.
57. Яновська О.Г., Лапкін А.В. Відновне правосуддя та медіація у кримінальному провадженні : наук.-практ. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 248 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Mediation European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ): <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-work/mediation>
2. Prometheus Курс «Діалог та медіація: Шлях до порозуміння»: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/mediacia-dialog/>
3. Асоціація сімейних медіаторів України: <https://www.afmu.org.ua/>
4. Медіація у споживчому спорі: Симуляційний кейс/ КНТЕУ: <https://www.youtube.com/watch?v=Vr0LXMb0LDI>
5. Національна асоціація медіаторів України: <https://namu.com.ua/>
6. Українська академія медіації: <https://mediation.ua/>.